Guillaume Apollinaire

Narození: 26. srpna 1880, Řím, Itálie
Úmrtí: 9. listopadu 1918, Paříž, Francie

ŽIVOT

Guillaume Apollinaire (vlastním jménem Wilhelm Albert Wladimir Alexandre Apollinare de Kostrowitzky) byl francouzský básník, dramatik a anarchista polského původu.

Jeho matka, rozená Angelica Kostrowicka, byla polská šlechtična, narozená blízko Nowogródek (nyní v Bělorusku). Jeho otec je neznámý, ale podle dohadů to mohl být Francesco Flugi d'Aspermont, švýcarsko-italský aristokrat, který z Apollinairova života záhy zmizel. Když bylo Guillaumovi pět let, rodiče se rozešli a matka se odstěhovala do Monaka. V letech 1885-1897 tam navštěvoval katolickou kolej. Vydával psaný školní časopis Nesmiřitelný mstitel (Le Vengeur Intransigeant), kde publikoval básně pod jménem Hrůzný Vilém (Guillaume Macarbe). Dětství tudíž prožil v Monaku. S matkou se poté hodně stěhovali.

Nějaký čas žili v Belgii, ale největší část života strávil ve Francii. Guillaume nesložil ani maturitní zkoušku. Měl ovšem velkou zálibu v četbě a psaní. V roce 1899 žil zase v Paříži a pracoval jako domácí učitel ve šlechtické rodině hraběnky Elinor de Milhau, s níž i hodně cestoval. Pobývali také v Praze, ze zážitků vznikla povídka Pražský chodec. Jeho první láskou byla hraběnčina společnice Annie Playdenová.

Po čtyřech letech z místa odešel, stal se úředníkem v bance a zároveň se pohyboval v pařížských literárních a uměleckých kruzích. V té době poznal šestnáctiletou Lindu Molina da Silva a píše pro ni a o ní cyklus básní. Od roku 1903 do začátku první světové války byl Apollinaire postupně zapojen do všeho významného kulturního avantgardního dění těchto let. Přispíval do známých časopisů, poznával významné umělecké osobnosti (Picassa, celníka Rousseaua, Maxe Jakoba a další).

Od roku 1904 do své smrti publikoval v Mercure de France. V první světové válce bojoval u dělostřelectva a u pěchoty. Byl zraněn a operován, poté působil v zázemí u odboru pro styk s tiskem. V roce 1918 se oženil a 9. listopadu téhož roku při pandemii španělské chřipky zemřel.

DÍLO

Je považován za jednoho ze zakladatelů moderní francouzské poezie. Ve svých dílech propagoval avantgardní malířství (působil i jako jeho kritik) – především kubismus. Jeho první literární pokusy vychází na přelomu 19. a 20. století v různých časopisech.

Na začátku 20. století se Apollinaire postupně stává určující osobností moderní francouzské poezie a zcela zásadní postavou francouzské (potažmo evropské) umělecké avantgardy - je to právě Apollinaire, kdo uvede do širšího povědomí nový výtvarný umělecký směr kubismus, je zároveň propagátorem i dalších avantgardních směrů ve výtvarném umění - fauvismu, futurismu, přátelí se a podporuje i např. H. Rousseaua, známého představitele tzv. naivního malířství.

Od roku 1912 pak Apollinaire rediguje uměleckou (avantgardní) revue "Pařížské večery". Ve vlastní tvorbě, především poezii vychází z pocitu dané doby. Jelikož se mění svět a nazírání na něj. Apollinaire toto proto promítne do svých děl. Mizí klasický, vázaný verš, je ignorována interpunkce a rytmus, báseň se stává

volně plynoucím proudem myšlenkových asociací (na tuto Apollinairovu metodu tvorby pak naváží především surrealisté) - Apollinaire přitom ve svých básních oslavuje moderní dobu a velikost lidské existence, schopnou tuto moderní dobu uchopit a pochopit.

Mezi jeho průlomová díla můžeme řadit "Alkoholy" (1913), obsahující autorovy básně z let 1898-1913 - hned první báseň, slavné "Pásmo" je zářným příkladem výše popsaného Apollinairova (surrealistického) postupu umělecké tvorby. Dále potom "Kaligramy" (posmrtně 1918), kde se Apollinaire stává autorem vizuálně pojatých básní (např. báseň o hvězdě má tvar hvězdy apod.). Kromě toho je Apollinaire autorem několika divadelních her (tou nejznámější je asi drama "Prsy Tiresiovy").

KUBOFUTURISMUS

Kubofuturismus je umělecký směr, který spojuje futuristický dynamismus a kubistickou mnohopohledovost. Je spojován s Apollinairem, jelikož jeho básně obsahovali prvky kubismu i futurismu: uvolnění struktury básně (nikoli však její úplné zrušení), odstranění interpunkce, dynamika, polytematičnost, spojování představ na základě asociací., zachycení pohledu z mnoha úhlu pohledů. Zpravidla se jedná o geometricky uspořádanou báseň, která působí jako obrázek.

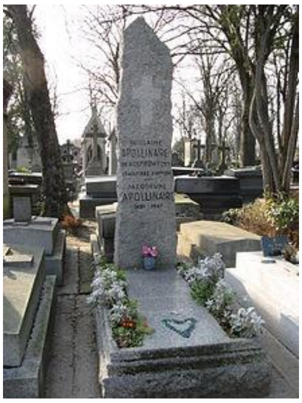

Ukázka

Bobéovi zněla ústa
Vééovi zněly oči
Piééo zněly brvy
Lieeej zněl ovál líček
Gzi-gzi-gzeo řetěz zněl
Tak na plátnech jakýchsi Souvztažností
Vně rozměrů žila tvář.

PÁSMO

Je to jeho první báseň ze sbírky Alkoholy. Zároveň je to i literární žánr pojmenovaný právě po jeho básni. Báseň vyjadřuje pocity, dojmy a úvahy moderního člověka.

Má tři témata, kterými jsou cestování, oslava života a opouštění staré doby a vítání dvacátého století. Zároveň jsou tyto témata rozděleny i do třech částí. První obsahuje příchod nové doby, druhá část vypraví o cestování a třetí se zaměřuje na oslavu života.

Jeho díla se stala důležitým mezníkem ve vývoji francouzské poezie a zároveň patří k jejím zakladatelům. Jeho díla také propagují avantgardní malířství (kubismus). Báseň má i zároveň společensko-historický kontext, jelikož v té době se stalo i mnoho věcí – dosažen Jižní pól, potopil se Titanic.

Jsou zde použité neologismy, archaizmy, topografické výrazy, syntax. Zároveň se inspiroval i hovorovým jazykem. Překládá obsah svého vědomí a prolínají se zde básnické výrazy. Báseň je psána v ich formě.

Viděl jsem dnes a jméno už nevím pěknou ulici Novou a čistou byla to sluneční polnice Šéfové dělnice a krásné písařky z bureau Z pondělí do soboty čtyřikrát denně tudy se berou Z rána tu třikrát tovární píšťala zní Chraptivý zvon zde zaštěká k poledni Nápisy na zdech a tabulích štíty a vyhlášky Vřeští a štěbetají jak o závod s papoušky Mám rád tu pěknou ulici průmyslu a píle Ležící v Paříži mezi třídou des Ternes a ulicí Aumont-Thiéville.

ALKOHOLY

Je to sbírka básní, která obsahuje 42 děl. Básně pochází z let 1898-1913. Díla na sebe nenavazují, nemají žádnou spojitost ani tématiku. Jediným společným motivem je asociace, hledání sebe jako lyrického hrdiny, vyjádření smutku, radosti, okouzlení nebo údivu.

Představuje zde nový typ poezie, který je založen na úplných zásadách svobody umělce. Námět čerpá ze svého mládí, cestování, hledání lásky nebo ale i smutek opuštěného milence.

Samotné dílo má 5 částí – Oheň, Píseň milovaného, Rýnské básně, Zásnuby a Ve vězení. Nejznámější z nich je ovšem první báseň Pásmo.

Autor zde odstranil interpunkci, používá zde různé typy rýmů a u většiny básní najdeme rozvolněnou skladbu.

Most Mirabeau

Pod mostem Mirabeau se valí Seina
A lásky mé
Mám-li už vzpomínat ta jména
Po zlém vždy přišla radost vytoužená
Přijď noci hodino udeř nám
Dny prchají já zůstávám
Zůstanem v objetí stát jak jsme stáli
A pod sebou
Jak pod mostem zřít neustálý
Proud věčných pohledů jak znaveně se valí
Přijď noci hodino udeř nám
Dny prchají já zůstávám
I láska prchá jak ta voda čilá
Ach prchá nám
A život pomaloučku zmírá
A naděje v něm dávno zdivočela
Přijď noci hodino udeř nám
Dny prchají já zůstávám